

Harald Hamre

”Oppvokst på en høvelbenk” Modellbyggeren Thoralf Thorsen og hans etterlatte modeller.

Thoralf Thorsen var utvilsomt en av landets dyktigste modellbyggere.

Han var født i Sandnes 17.juni 1889 som sønn av snekker Theodor Thorsen og hustru Anna Sofie Molin Thorsen. I 1925 giftet han seg med Anna Digernes. De fikk tre barn sammen. Thoralf Thorsen døde i Stavanger 15.mai 1978.

Gjennom trekvart århundre lagde han miniatyrmodeller av gjenstander han kjente fra sitt eget arbeidsliv eller som han lærte å kjenne gjennom tidsskrifter, tegninger, litteratur og andre beskrivelser. Mange ble gitt bort, mange ble solgt, men allikevel etterlot han seg en samling på mer enn 200 modeller da ha døde. I 1986 ble nesten 150 av disse gitt som gave til Stavanger Museum av Thorsens barn Ingebjørg Tjensvoll og Tore Thorsen. Denne samlingen dokumenterer en rekke sentrale trekk ved vår industri- og sjøfartshistorie og er en av de mest verdifulle gaver museet har mottatt gjennom de siste tiårene.

Thoralf Thorsen ble ikke berømt i sin egen samtid. Berømmelse var heller ikke noe han søkte. Bare hans nærmeste familie og venner samt enkelte museumsfolk og

oppdragsgivere kjente til hans uvanlige talent og utsøkte produkter. Diskrete messingskilt på utstillingsgjenstander og enkelte avisoppslag var den mediadekning han fikk i levende live. I denne artikkelen vil vi presentere denne dyktige modellbyggeren og de av hans modeller som nå er i Stavanger Museums eie.¹

Thoralf Thorsen sa selv at han var oppvokst på en høvelbenk. I bestefarens og farens snekkerverksted i Langgata på Sandnes fikk han tidlig lære seg å forme trevirke og allerede som barn begynte han å pusle med småting som krevde ekstra tålmodighet og fingerferdighet. Det var naturlig at han begynte å arbeide som snekker sammen med faren, men verkstedet gikk dårlig og måtte nedlegges i 1912. Da var Thoralf 23 år gammel.

I Stavanger produserte hermetikkfabrikkene for fullt og den mekaniske industrien skapte stadig nye redskaper og maskiner. Her var det gode muligheter for folk med teknisk innsikt, fantasi og praktisk sans. Thoralf Thorsen flyttet fra Sandnes og begynte som stansearbeider ved Stavanger Beslagfabrik.

1. "Oppvokst på en høvelbenk". Thoralf Thorsen 1965, med en av høvelbenkene til modellen av bestefarens snekkerverksted i Sandnes.
+ privat eie/Stavanger Museum - Sjøfartsmuseet

Allerede første året i den nye jobben fikk han anvendt sine skapende talenter. Sammen med en arbeidskamerat, mekaniker Johan Thorkildsen, tok han patent på en forbedring av sardinboksene. Fram til da hadde man måttet lodde fast leppene som bokslokkene ble åpnet med. Thorsen og Thorkildsen fant en mekanisk løsning som klemte leppene fast til lokket og dermed rasjonaliserte produksjonen.² Senere ble det riktignok antydning at en annen hadde gjort samme oppfinnelse tre år tidligere,³ men patentrettighetene ble aldri trukket i tvil.

Thoralf Thorsen arbeidet på Beslagfabrikken helt fram til 1946, bare avbrutt av korte perioder i de verste kriseårene i mellomkrigstida. På fabrikken var han en av de få som hadde noenlunde fast sysselsetting da arbeidsløsheten rammet som hardest. Han var arbeidsformann og verktøymaker og lagde modeller til de mer og mer kompliserte maskinene.

Thorsens maskinmodeller vakte oppsikt i det allsidige industritekniske miljøet i Stavanger og i februar 1936 fikk han bekreftelse på at dette omdømmet også hadde nådd hovedstaden.⁴ Norsk Teknisk Museum planla utstillingen "Dampmaskinen gjennom 200 år", for å markere 200-årsjubileet for James Watts fødsel sommeren 1936. Utstillingen skulle blant annet vise amatørarbeider, og museets bestyrer Philip Pedersen henvendte seg til Thorsen som lånte ut tre av sine dampmaskinmodeller.

Museumsbestyreren var tydeligvis godt fornøyd da utstillingen var avsluttet og modellene tilbakesendt:

"Modellene var usedvanlig vakre, og vakte

stor beundring på utstillingen. Tilsammen var det utstillet ca. 50 amatørmaskiner, hvorav ca. 12 ble drevet med trykkluft. Utstillingen ble meget vellykket. Den blev besøkt av ca. 10.000 mennesker, hvorav ca. 2000 skoleelever."⁵ "Vi har bare fotografert noen få av modellene, det var jo over 60 stykker utstillet. Ingen av dem var på langt nær så liten som Deres, så De har iallfall laget Norges minste dampmaskin."⁶

Norsk Teknisk Museum ville gjerne overta en eller flere av dampmaskinmodellene, men Thoralf Thorsen ønsket å beholde dem selv. Derimot ga han museet høsten 1936 fire modeller av stansemaskiner som ble brukt til å produsere esker og lokk til hermetikkindustrien.⁷

Etter 2. verdenskrig startet Thoralf Thorsen sitt eget verksted i kjelleren hjemme i Olaf Paulus vei i Stavanger. Det som hadde vært hans hobby, ble nå yrke. Amatøren ble profesjonell. Med eget verksted kunne han bedre utnytte alle sine ferdigheter og han fikk anledning til å sette sine egne krav til kvalitet. Blant mye annet lagde han verktøy og modeller for DSD, spesialverktøy for byens gullsmeder og for et radioverksted. De som ennå husker de populære Lærdals plastbiler fra slutten av 1950-årene, skal vite at Thoralf Thorsen lagde prototypen til flere av dem, utskåret i tre. Etterhvert leverte han også brukskunst for salg gjennom Husfliden.

Thoralf Thorsen var en virkelig perfektionist. Gjennom bøker og tidsskrifter lærte han seg mekanikk og redskapsbruk. Slik fikk han også tilgang til detaljtegninger av tekniske nyvinninger innen industri og skipsbygging. Men selv om han alltid var

2. Thoralf Thorsen i arbeid med en trebåtmodell. Med en spesiallaget baufil skjærer han spant, bord og andre detaljer.
+ privat eie/Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

grundig forberedt, kunne det ta svært lang tid før han ble ferdig med en modell, mye ble aldri "godt nok".

Den første av Thoralf Thorsens skipsmodeller som havnet på museum var ms "Fjorddrot" som han hadde bygget for DSD. Dette var en av de såkalte "fjordbusene", bygd i 1939, og som representerte en helt ny tid i lokalfarten, først i Ryfylkefjordene og senere over det meste av landet.

De tradisjonelle fjordadamperne ble akterutseilt både med hensyn til hastighet, komfort og lasteevne. Og det var ikke bare gods- og passasjertrafikken som fikk helt nye vilkår, men også postbefordringen ble raskere og mye mer effektiv.

Derfor var det naturlig at DSD i 1946 forærte modellen av "Fjorddrot" til det nye Postmuseet som skulle åpnes i Oslo året

forsøkte Thoralf Thorsen å skaffe byggetegninger til en enda større nyvinning i den lokale postbefordringen, byens første dampskip, hjuldampere "Ryfylke" fra 1855. Men byggeverftet i Skottland var forlenget nedlagt og tegningene forsvunnet.⁸ Ds "Ryfylke" var DSD's første fartøy og ettersom både rederiets og skipets 100-års dag nærmet seg, bestemte Thorsen seg allikevel for å lage en modell. Men uten detaljtegninger måtte han ta utgangspunkt i de få illustrasjonene som fantes og i muntlige beskrivelser fra folk som hadde kjent fartøyet. I sine etterlatte papirer forteller han utførlig om hvordan han utnyttet sine kilder for å få dokumentert fartøyet i minste detalj. Modellen av ds "Ryfylke" ble overrakt DSD til hundreårsjubileet i 1955 og gitt videre til Stavanger Sjøfartsmuseum samme år. I dag står den sentralt plassert i museets utstillinger som en uerstattelig dokumentasjon av Stavangers første dampskip.

I Sjøfartsmuseets utstillinger står også to andre skipsmodeller signert Thoralf Thorsen, fjordbussen ms "Fjordsol" og lasteskipet "Tananger". Begge disse fartøyene tilhørte også DSD's flåte og modellene ble opprinnelig laget for rederiet.

Katalog

Nedenfor følger en oversikt over de enkeltmodeller og montasjer som ble gitt til Stavanger Museum i 1986. Thoralf Thorsens egne forklarende tekster er gjengitt i anførselstegn. Signaturen ST-S med nummer angir tilvekstnummer i museets katalog.

ST-S 5641 Losbåt fra Hardanger

målestokk: 1:20, lengde: 33 cm., materiale: furu, byggeår: 1970

Båtmodell med 3 bord og 206 søm.

"Losbåt bygget i Herand-Jondal-Hardanger. Oppmålt på Sandnes 7.-11.-66."

ST-S 5642 Hardanger seksering

målestokk: 1:20, lengde: 34 cm., materiale: furu, byggeår: 1971-1972.

Båtmodell med 4 bord og 254 søm.

"Hardanger båt ca. 1880."

ST-S 5643 Oselver

målestokk: 1:20, lengde: 27 cm., materiale: furu, byggeår: 1972-1973.

Båtmodell med 3 bord og 172 cm.

"Oselving ca. 1900."

ST-S 5644 Kanadisk elvebåt

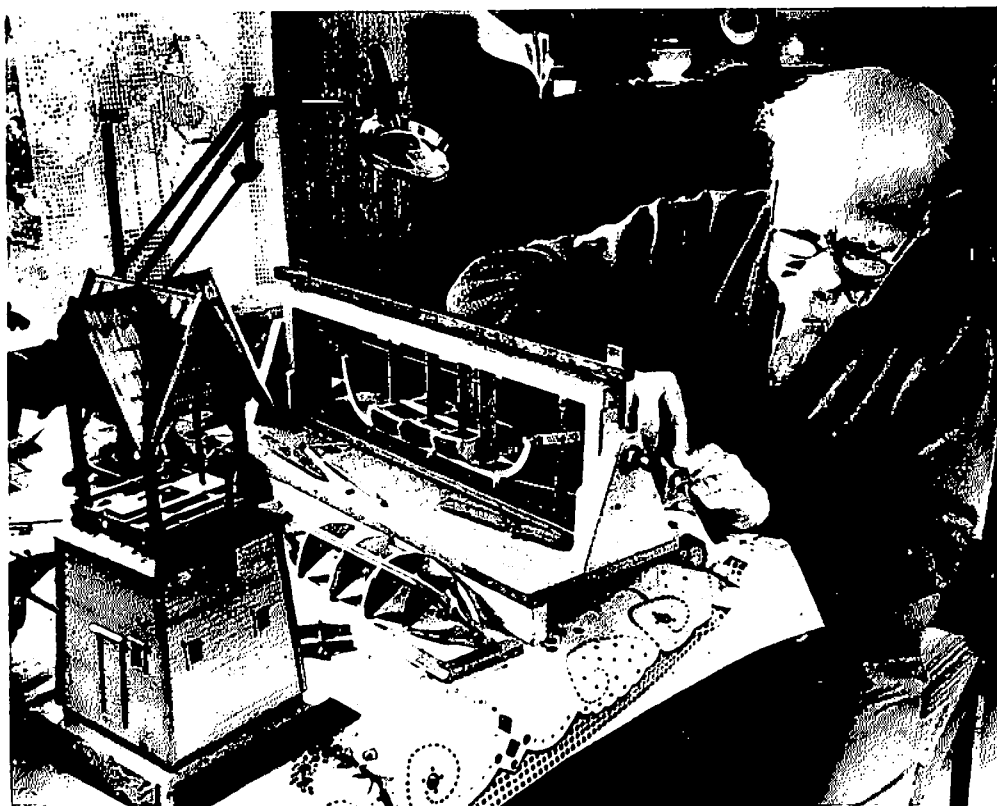
målestokk: 1:20, lengde: 35 cm., materiale: furu, byggeår: 1973. 202 søm. Trolig bygget med utgangspunkt i byggesett.

"Kanadisk elvebåt ca. 1900."

ST-S 5645 Vengebåt fra Baustad

målestokk: 1:20, lengde: 44 cm., materiale: gran, byggeår: 1970-1971. Båtmodell med 7 bord og ialt 864 søm.

Originalen bygget på Baustad i Nedstrand ca. 1850. Oppmålt 26.10.1952. "Vengebåten bruktes som ferdsels og Transport båt i fjordene før dampskibsfarten begynte. Lars Baustad fortalte, da jeg målte den opp at sidste gang den var på vandet var i 1891, da var den på høstmarken i Stavanger."

3. Thoralf Thorsen 1972. Til båtmodellene laget han et stativ som holdt alle delene stødig på plass under byggingen. Foran på bordet står modellen av tåkeklokka fra Kalhammeren.
+ Stavanger Aftenblad/Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet.

ST-S 5646 Svensk notbåt

målestokk: 1:20, lengde: 34 cm., materiale: furu, byggeår: 1975. Båtmodell med 4 bord og 278 søm.

"Notbåt fra Venern 1880-årene. oppmålt 1952"

ST-S 5647 Engelsk elvepram

målestokk: 1:20, lengde 34 cm., materiale: furu, byggeår: 1973. Båtmodell med 4 bunnbord og ett sidebord. 233 søm.

"Engelsk elvepram ca. 1900"

ST-S 5648 Holmsbupram

målestokk: 1:20, lengde: 28 cm., materiale: furu, byggeår: 1976. Båtmodell med 4 bord og 216 søm.

ST-S 5649 Blekingeekke

målestokk: 1:20, lengde: 28 cm., materiale: furu, byggeår: 1975. Båtmodell med 6 bord og 306 søm.

"Blekinge Eka fra 1890 årene. Oppmålt 1932"

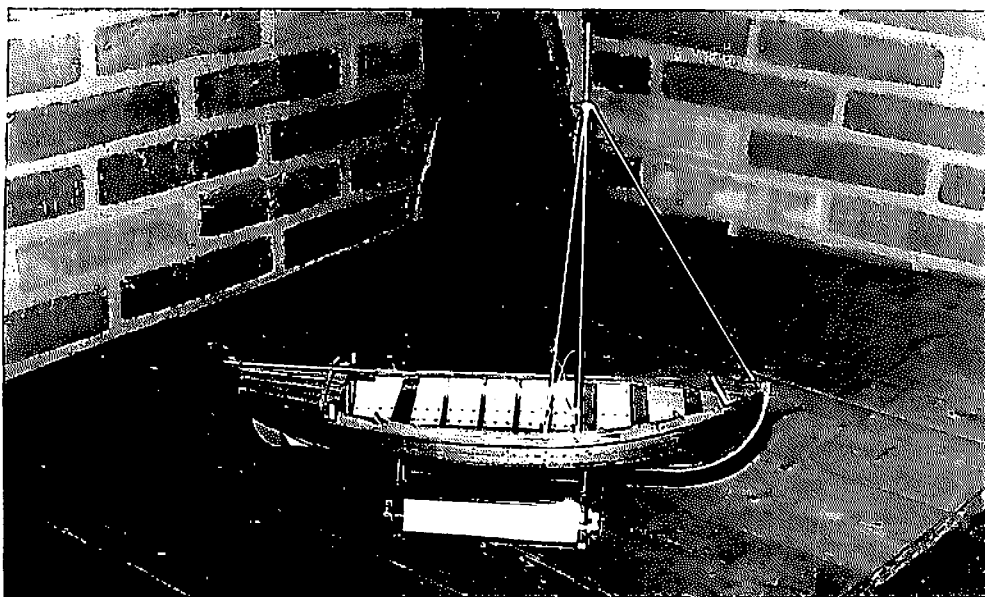
ST-S 5650 Svensk eke

målestokk: 1:20, lengde: 30 cm., byggeår: 1974. Båtmodell med 4 bord og 222 søm.

"Svensk Eka. Smålandskysten i 1880 årene. oppmålt i 1952."

ST-S 5651 Engelsk redningsbåt

lengde: 53 cm. Selvrettende og selv-lensende redningsbåt fra 1869. Står på vogn med forspann for to hester.

4. ST-S 5645. Vengebåt fra Baustad i Nedstrand ca. 1850. Målestokk 1:20.
+ Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

ST-S 5652 Montasje

Fem modeller i glasskasse. høyde: 35 cm., bredde: 55 cm., dybde: 20 cm.

1. "Veivaksel for lettbygget skipsmaskin. Triple expansion. 600 hk. Størrelse 1:16. 1912."
2. "Kanon 1938-40"
3. "Modell av høgtrykksmaskin ca. 1905. Sylinderdiameter 22,5 mm. Slag 24 mm. Meyers ekspansjons-sleide 1929-31"
4. Ensyndret dampmaskin 1923. "Sylinderdiameter 7 mm. Slag 6 mm. Vekt 35 gr."
5. Ensyndret dampmaskin 1923. "Sylinderdiameter 3 m. Slag 3 mm. Stempelsleide 1,7 mm. Slag 1,5 mm. Vekt 4 gr."

Dampmaskinene har følgende attest fra De Forenede Norske Laase- og Beslagfabrikker, avdeling Stavanger 26. mars 1936: "Det bevitnes at samtlige tre maskiner er besett og funnet å funksjonere lett."

ST-S 5653 Tåkeklokka på Kalhammeren

høyde: 36 cm., bredde: 20 cm. Modell av tåkeklokka på Kalhammeren som ble revet av tyskerne i 1942. Modellen er laget av treverk fra de originale granbjelkene i bygningen.

ST-S 5654 Drageknekt

målestokk: 1:3, høyde: 38 cm. "Model av Drageknekt fra omkring 1800. Originalen stod i Skibsbygmester Hærens hus i Nedre Strandgade 63. Bygget 1864, revet 1962."

ST-S 5655 Gallionsfigur

målestokk: 1:3, høyde: 45 cm. Kvinne-

figur. "Modell av Gallions Figur fra ca. 1870. Originalen fra ukjent skib, drevet iland paa Jæderen før 1900. Nu i Varhaug Bygdemuseum. Restaurert 1962."

ST-S 5656 Engelsk toppseilskonnert

lengde: 93 cm., høyde: 70 cm. Modell av tomastet toppseilskonnert, rigget av Thoralf Thorsen. Skroget hadde han fått av en venn, kaptein John Paulsen, som kom hjem med det fra England.

ST-S 5657 DS "Showa-Maru"

målestokk: 3/8"=1', lengde: 122 cm., byggeår: 1944-1950. Modell av hvalfangstskute, Akers Mek. Verksteds byggenr. 450, 1929-1930.

ST-S 5658 DS "Sandnæs"

lengde: 80 cm., høyde: 43 cm. Modell av natttruteskipet "Sandnæs" tilhørende Sandnæs Dampskibssactieselskab. Stavanger Støberi & Dok, byggenr. 21, 1892. Modellen er ikke ferdiggjort.

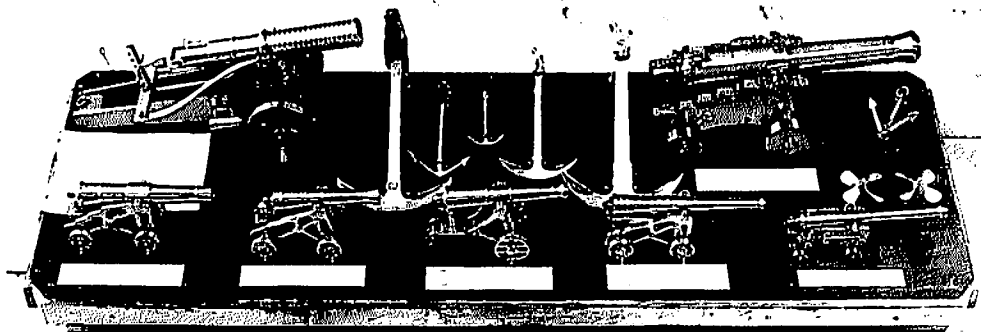
ST-S 5659 Eksenterpresse for blikkemballasje

høyde: 33 cm., byggeår 1938. Modell av eksenterpresse for pressing av esker og lokk.

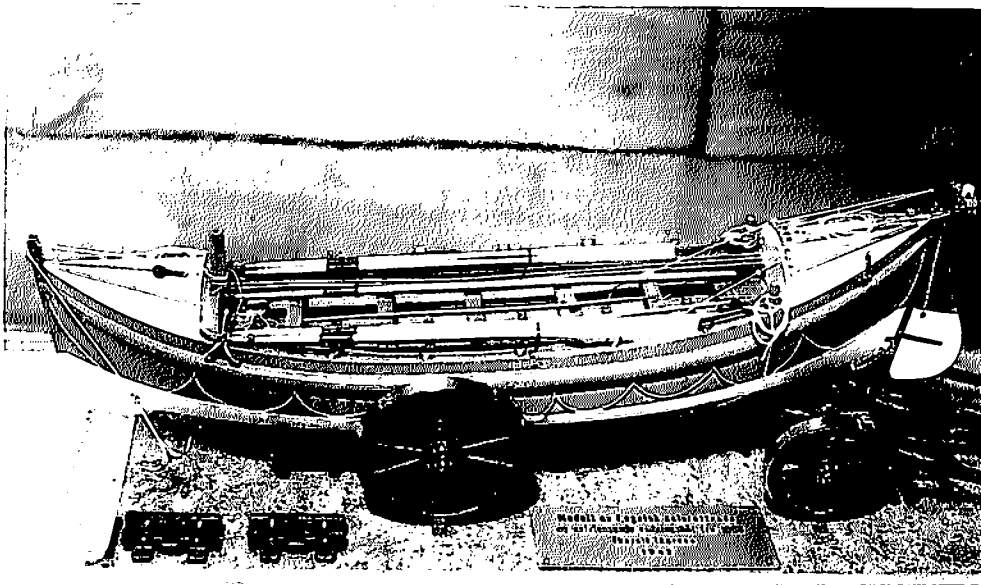
ST-S 5660 Engelsk feltkanon

lengde: 79 cm., byggeår 1934-1937. Feltkanon på vogn med forstilling for en hest. "Feltkanon datert 1795. Kanon bygget opp av 766 deler. Forestilling 858. Tilsammen 1624.

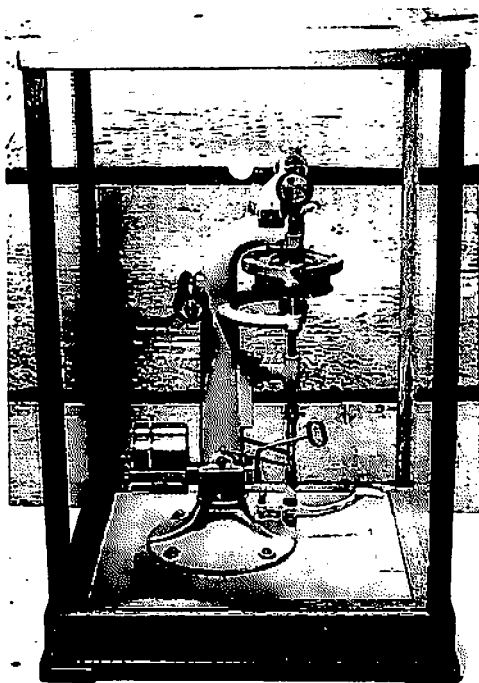
2 kanoner anbragt i Weston Park, Sheffield, England blev i 1916 oppmålt og tegnet av C.A. B..(?) og publisert i et engelsk

5. ST-S 5661. Montasje med 15 modeller: kanoner, ankere, dregg og propeller.
+ Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

6. ST-S 5651. Selvrettende og selvflensende engelsk redningsbåt 1869.
+ Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

7. ST-S 5664. Reinerts falsemaskin. Maskinen som lukket firkantboks representerte et stort teknologisk framskritt for hermetikk-industrien i begynnelsen av vårt århundre. + Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

tidsskrift samme år. Modellen er laget etter disse tegninger. Kanonløpet er av bronse, og som tidens skikk er kanonens historie inngravert på løpet: i alt 69 linjer. Kanonene ble siste gang brukt til salutt 20. juni 1897 ved dronning Victorias 60 års jubileum. Navnskiltet har innskriften Poraby & Son. Makers. 42 Newington Causeway 1795."

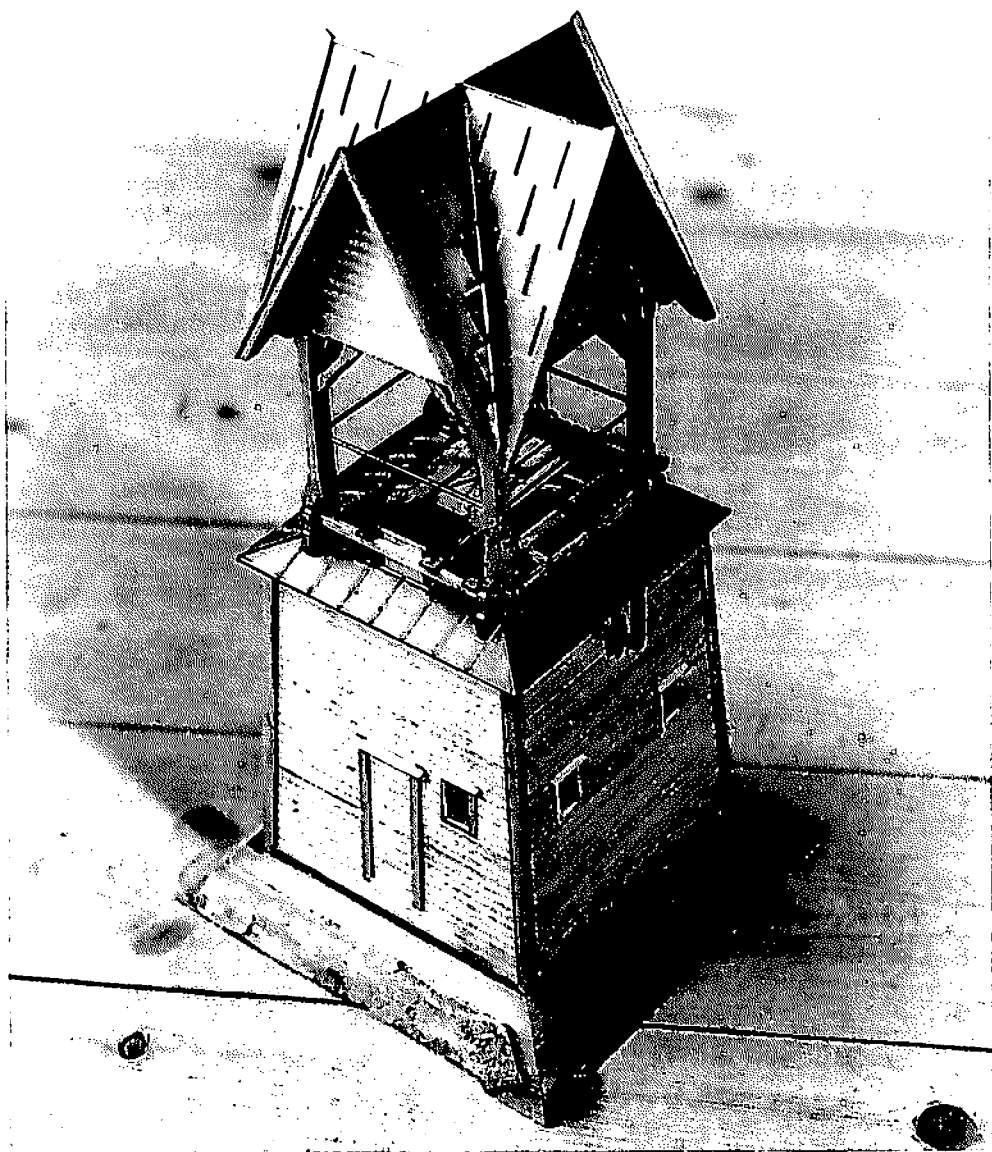
ST-S 5661 Montasje

15 modeller i glasskasse, høyde: 31 cm., bredde: 71 cm., dybde: 26 cm.

1. "Bakladningskanon av smedjern fra det 1600 århundrede. Den skjøt ut stenkuler og kaldtes "Stenstykke". Kanonen var bygget opp av jernstenger som staver i en tønne og deretter med ringer krympet utenom. Antagelig laget som baklader på grunn av tekniske vansker med lukning av bunnen. Arbeidet etter en gammel illustrasjon."
2. "Russisk fortkanon fra festningen Sebastopol, Krim 1854-55. Finnes flere steder i england og i Hong Kong, Kina."
3. "Russisk fortkanon fra festningen Sebastopol, Krim 1854-55. I Picton Carmarthen, England finnes 4"
4. "Russisk fortkanon fra festningen Sebastopol, Krim 1854-55. Finnes i Pool Park, Dorset, England."
5. "Spansk Metallkanon fra Phillip III's tid, datert 1606. Originalen finnes blandt en samling Kanoner i Poona, en liten by i nærheten av Bombay."
6. "Gammel metallkanon antagelig fra 1600 århundrede."
7. "32 punds festnings- og skipskanon fra 1850-årene med perkusjonstending. Skala $3/4'' = 1'-0''$.
8. Fem stokkankere, en dregg og to propeller.

ST-S 5662 Theodor Thorsens snekkerverksted

lengde: 79 cm., høyde: 57 cm., dybde: 60 cm., byggeår: 1952. Modell av bestefarens snekkerverksted i Langgata i Sandnes. Modellen har syv høvelbenker og en

8. ST-S 5653. Täkeklokka på Kalhammeren. Dette landemerke ble revet av tyskerne i 1942. Modellen er bygget av materialer fra bygningen.
+ Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

dreiebenk som kan innstilles både i lengde og bredde.

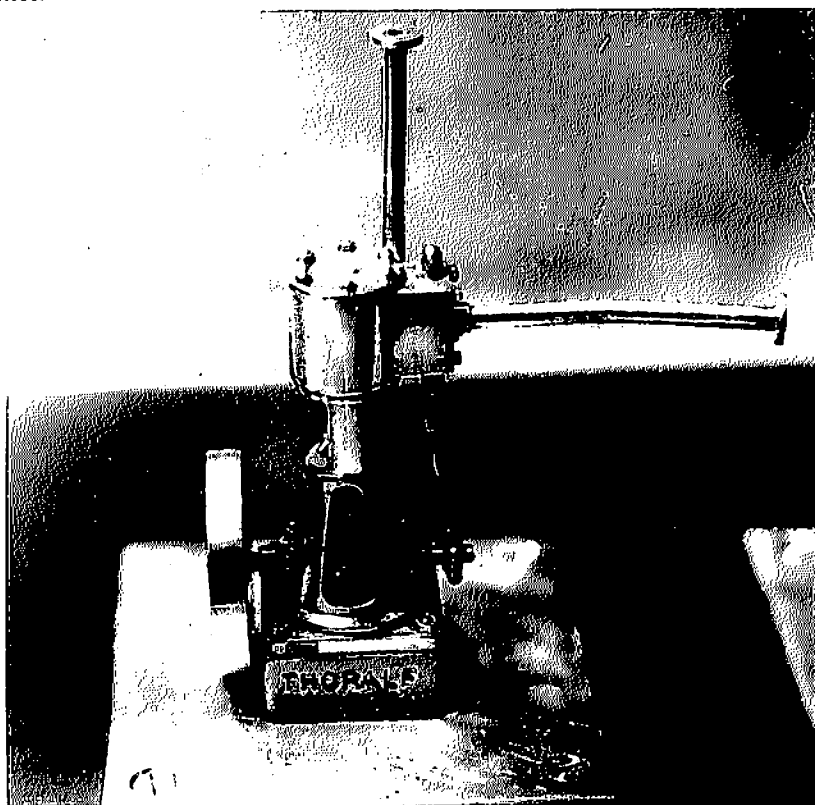
*ST-S 5663 Kanon på lavett
fra Boerkrigen*

lengde: 42 cm., høyde 32 cm., byggår: 1942-1943. "Under boernes beleiring av kimberley, fra oktober 1900 til 15. februar 1901, bygde englenderne denne kanon av materialer som fantes i byen. Den gikk under navnet "Long Cecil". Løpets lengde var 9 fot og 10 tommer med en kaliber av 4.1 tommer.

Modellen er sammensatt av 435 deler og er laget etter tegning og beskrivelse i "Engineering" for 29. juni 1900."

ST-S 5664 Reinerts falsemaskin

høyde: 38 cm., bredde: 22 cm., dybde: 25 cm. Modell av den såkalte Reinerts falsemaskin, oppfunnet i 1902 av H.J. Reinert, tegner ved Rosenberg Mekaniske Verksted. Maskinen falsket firkantede hermetikklesker. Den var svært pålitelig og ble etter kort tid enerådende på markedet.

9. ST-S 5652. Ensyndret dampmaskin 1923. Sylinderdiameter 3 mm. Vekt 4 gr.
"Norges minste dampmaskin".
+ Stavanger Museum – Sjøfartsmuseet

ST-S 5665 To stansemaskiner

To modeller i glasskasse, høyde: 32 cm., bredde: 40cm., dybde: 13 cm. Modell av lokkstanse og stanse for utpressing, "trekking", og beskjæring av sardinesker.

1. "Kombinert stanse for trekning og beskjæring. Den ideelle stanse for eskefabrikasjon."
2. "Låkstanse med Regulerbar knivsveking. Mindre stabil i bruk og blev snart forlatt."

ST-S 5666 Montasje av ankere

16 patentankere i glasskasse, høyde: 32 cm., bredde: 53 cm., dybde 5 cm. "Forskjellige patent-anker-typer. Arbeidet i årene 1934-1938."

ST-S 5667 Montasje av våpen og redskap

12 modeller i glasskasse, høyde: 27 cm., bredde: 35 cm., dybde: 3 cm. To pistoler (1924), fire hellebarder, to hakker, tre spader og et greip. Montert mot bakgrunn av et stort spørsmålstegn, trolig for å formidle slagordet om å smi våpnene om til redskaper.

ST-S 5668 Montasje av verktøy

69 modeller i glasskasse, høyde: 27 cm., bredde: 35 cm., dybde: 3 cm. Modellene er laget i perioden 1919-1927 og består av ialt 142 enkeltdeler.

Verktøy som er representert: slegge, hammer, bor, ambolt, skrunøkkel, øks, murerkje, baufil, vinkel, hoggjern, metallsaks og meisel.

Noter

1. Jeg skylder stor takk til Ingebjørg Tjensvoll og Tore Thorsen som har gitt meg all informasjon om Thoralf Thorsens liv og virke og i tillegg lånt ut sine private papirer, fotoalbum og avisutklipp til museet. De skriftlige kildene det refereres til nedenfor tilhører dem.
2. Memorandum fra Styret for det Industrielle Retsvern 1914. Avisutklipp Stavanger Aftenblad 1937: "For 25 år siden - 1912".
3. Brev til Thoralf Thorsen fra Norsk Teknisk Museum, november 1936.
4. Brev til Thoralf Thorsen fra Norsk Teknisk Museum, 24.02.1936.
5. Brev til Thoralf Thorsen fra Norsk Teknisk Museum, 11.05.1936.
6. Brev til Thoralf Thorsen fra Norsk Teknisk Museum, desember 1936.
7. Takkeskriv til Thoralf Thorsen fra Norsk Teknisk Museum, 21.11.1936.
8. Brev til Thoralf Thorsen fra Postmuseet, 03.03.1947.

Summary

Thoralf Thorsen from Stavanger was undoubtedly one of the most skilful model makers in Norway. He was born in 1889 and died in 1978.

When he died, he left behind more than 200 models. These represent different kinds of boats, ships, machines, tools and weapons. In 1986 about 150 of these models were donated to Stavanger Museum by Thorsen's two children, Ingebjørg Tjensvoll and Tore Thorsen. This collection documents a number of characteristics of our industrial and maritime history. It represents one of the most valuable gifts the museum has received through the last decades.

Thoralf Thorsen claimed that he was raised on a carpenter's bench. In the workshop of his father and grandfather at Sandnes he did carpentering. While still a child he worked patiently and skilfully on tiny models. As a matter of course he became a carpenter working together with his father. But the workshop was closed in 1912 because of hard times.

When he was 23 years old he moved to Stavanger to start work as a press operator and a tool maker at a packing factory. The mechanical industry in Stavanger at the time was characterized by considerable innovations, especially within the canning industry. In this environment there were good prospects for people with specialised knowledge, fantasy and a practical turn of mind.

Thoralf Thorsen started early to model new tools and machines. Already in 1936 three of his miniature steam engines were shown at an exhibit at The Science Museum in Oslo. One of the models was said to be the smallest in Norway. It has a bore of only three millimetres. This steam engine is now in the property of Stavanger Museum.

After the Second World War Thoralf Thorsen built his own workshop in the basement of his house in Stavanger. A hobby had turned into a trade. The amateur had become a professional. His work included, among other things, ship models for a local shipping company as well as tools for a number of jewellers and for a radio workshop.

The first of Thoralf Thorsen's ship models to end in a museum was donated to the Post Museum in Oslo in 1946. Later the Stavanger Maritime Museum has received three ship models of outstanding quality. All these ships represented

technological innovations in the Stavanger merchant fleet. The three models are now parts of the permanent exhibitions at the Maritime Museum. Below is a list of the models and mountings of tools and guns given to the Stavanger Museum in 1986. The signature ST-S together with a number corresponds to the accession number in the museum catalogue. In the Norwegian text is a detailed description of all the objects.

ST-S 5641 Open pilot boat from Hardanger. Scale 1:20. ST-S 5642 Open boat from Hardanger ca. 1880. Scale 1:20. ST-S 5643 Open boat ("oselver") from Sunnhordland ca. 1900. Scale 1:20. ST-S 5644 Canadian river boat ca. 1900. Scale 1:20. ST-S 5645 Halfdecked boat ("vengebåt") from Ryfylke ca. 1850. Scale 1:20. ST-S 5646 Open fishing boat from Lake Venaren, Sweden, ca. 1880. Scale 1:20. ST-S 5647 English river boat ca. 1900. Scale 1:20. ST-S 5648 Open boat from Holmsbu, south eastern Norway. Scale 1:20. ST-S 5649 Open boat from Blekinge, south eastern Sweden ca. 1890. Scale 1:20. ST-S 5650 Open boat from Småland, southern Sweden ca. 1880. Scale 1:20. ST-S 5651 English rescue boat 1869, self-righting and self-bailing.

ST-S 5652 Mounting of 5 models:

1. Crankshaft for ship's steam engine, triple expansion, 1912. 600 hp. Scale 1:16.

2. Cannon 1938-40

3. High pressure steam engine ca. 1905. Bore: 22,5 mm.

4. Steam engine, one cylinder, 1910. Bore: 7 mm.

5. Steam engine, one cylinder, 1923. Bore: 3 mm.

ST-S 5653 The fog bell tower at Kalhammeren, Stavanger 1942

ST-S 5654 "Dragon's knee" – decorated part of a half-timbered building, ca. 1800. Scale: 1:3

ST-S 5655 Figure head drifted ashore at Jæren, unknown vessel ca. 1870.

ST-S 5656 English topsail schooner ca. 1870.

ST-S 5657 D/S "Showa-Marui". Whaler built 1930 in Oslo.

ST-S 5658 D/S "Sandnes". Passenger steamer built 1892 in Stavanger.

ST-S 5659 Eccentric press for sardine boxes.

ST-S 5660 English field gun 1795.

ST-S 5661 Mounting of 15 models:

- 1. Breech-loading gun, 17th. Century.*
- 2. Russian fort gun from Sevastopol, 1854-55.*
- 3. Russian fort gun from Sevastopol, 1854-55.*
- 4. Russian fort gun from Sevastopol, 1854-55.*
- 5. Spanish gun 1606.*
- 6. Gun from 17th. Century.*
- 7. Ship gun, 32 pounds ca. 1850.*
- 8. Five anchors, one grapnel and two propellers.*

ST-S 5662 The Thorsen carpenter's workshop, Sandnes ca. 1910.

ST-S 5663 English gun ("Long Cecil") from Kimberley, South Africa 1900.

ST-S 5664 The Reinert's folding machine for sardine boxes, 1902.

ST-S 5665 Two stamping machines for sardine boxes.

ST-S 5666 Mounting of 16 anchors.

ST-S 5667 Mounting of 12 models: weapons and tools.

ST-S 5668 Mounting of 69 models: tools.